

UDC 341.232.7:37.014.5:061.1€C:(477)

EDITORIAL TEAM

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor **Olga Rudenko**, Chernihiv National University of Technology, International Scientific and Educational Platform «UPDATE», PhD in Economics, Associate Professor **Maksym Zhytar**, University of the State Fiscal Service of Ukraine, International Scientific and Educational Platform «UPDATE», Doctor of Economic Sciences, Associate Professor **Petr Jakubek**, DTI University Dubnitsa nad Vahom, Associate Professor, Paed Dr Ing., PhD., MBA, ING-PAED IGIP **Roman Hrmo**, DTI University Dubnitsa nad Vahom, Dr.h.c. prof. Ing., DrSc. MBA, LL.M., Brigadier General ret. **Myroslav Kelemen**, Technical University of Košice, Doctor of Philosophy **Dariusz Pawliszczy**, Mayor of Gromadka Commune, Doctor in Economic Sciences **Marcin Kesy**, University of Economy in Bydgoszcz, Postgraduate student of Wroclaw University of Economics **Piotr Paczowski**, Deputy Mayor of Jelenia Hora, Doctor Honoris Causa multi, Doctor of Technical Sciences **Wojciech Słomka**, Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

Signed for printing in the current version (26.02.2021)

The publication contains scientific reports of domestic and foreign researchers, which are published as a result of participation in the International Internship (Ukraine-Poland-Slovakia, December 2020-February 2021).

The collection can be useful for scientists, high school teachers, students, and in general for anyone interested in innovation in higher education in Ukraine and the EU in the modern information society.

INNOVATIONS OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE AND THE EU IN THE MODERN INFORMATION SOCIETY: [collection of scientific works / for general. ed. O. Rudenko, M. Zhytar]. – Kyiv, 2021. – 179 p.

© Group of authors, 2021

© Rudenko O., Zhytar M., 2021

© International Scientific and Educational Platform «Update», 2021

CONTENTS

Gechbaia B., Goletiani K. Distance and e-learning - a new challenge for Georgia.....	6
Gechbaia B., Goletiani K. Дистанційне та електронне навчання - новий виклик для Грузії.....	6
Hrytsyshen D., Ishchuk D. Gamification as an innovative tool for the development of the educational process.....	9
Hrytsyshen D., Ishchuk D. Гейміфікація як інноваційний інструмент розвитку освітнього процесу.....	9
Kelemen M., Szabo S. New standards of higher education in slovakia and preparation and training system of the air force' pilots.....	12
Kelemen M., Szabo S. Нові стандарти вищої освіти у Словаччині та система підготовки та підготовки пілотів ВПС.....	12
Khubua M., Aghaia M. On new challenges of online higher education of Georgia.....	17
Khubua M., Aghaia M. Нові виклики Інтернет-вищої освіти Грузії.....	17
Kokai K. Optimization of the commercial banks credit potential.....	21
Kokai K. Оптимізація кредитного потенціалу комерційних банків.....	21
Oliinyk O., Sergiienko L. Educational process in the conditions of COVID-19 distribution: features of distance learning in Ukraine.....	24
Oliinyk O., Sergiienko L. Навчальний процес в умовах розподілу COVID-19: особливості дистанційного навчання в Україні.....	24
Zhukova O. Internet gaming: psychological and pedagogical aspects of preventing addiction in school age children.....	27
Zhukova O. Інтернет-ігри: психолого-педагогічні аспекти запобігання залежності у дітей шкільного віку.....	27
Babichev A. Karazin University as a cultural hub.....	33
Babichev A. Каразинський університет як культурний хаб.....	33
Besedovskaya I. Workbook with a printed basis as a means of managing students' independent work.....	37
Besedovskaya I. Робочий зошит з друкованою основою як засіб управління самостійною роботою студентів.....	37
Boldova A. Деякі аспекти інноваційних тенденцій у сучасній вищій школі.....	41
Boldova A. Some aspects of innovation trends in modern higher education.....	41
Gniezdilova S. Actual problems of higher education: search of directions of innovative development in the conditions of modern challenges.....	43
Gniezdilova S. Актуальні проблеми вищої освіти: пошук напрямків інноваційного розвитку в умовах викликів сучасності.....	43
Drobotova M. Using of Internet portals and info-resources for acquiring professional competencies in the field of 24 service areas.....	49
Drobotova M. Застосування інтернет-порталів та інфо-ресурсів для набуття фахових компетентностей в галузі 24 сфера обслуговування.....	49
Zadorozhnyi V., Kulchii I. Challenges and prospects of modernity in the context of distance learning technologies.....	52
Zadorozhnyi V., Kulchii I. Виклики та перспективи сучасності в контексті дистанційних технологій навчання.....	52
Zaporozhchenko O. Critical thinking in the process of studying the discipline «Fundamentals of philosophical knowledge».....	55
Zaporozhchenko O. Критичне мислення в процесі вивчення дисципліни «Основи філософських знань».....	55
Ivanova D. Professionalization of education management on the basis of educational leadership.....	58
Ivanova D. Професіоналізація управління освітою на засадах освітнього лідерства.....	58
Ivanjuta V. Problematika reformy vyshchoi osvity v Ukraini.....	58
Іванюта В. Проблематика реформи вищої освіти в Україні.....	58

Ivaniuta V. Problems of higher education reform in Ukraine.....	62
Казак О. Сучасна концепція розвитку підприємницького університету в Україні.....	
Kazak O. Modern concept of business university development in Ukraine.....	66
Калашник Н., Формування софт компетентностей в дистанційному навчанні: зміна акцентів менеджменту освіти.....	
Kalashnyk N. Formation of software competencies in distance learning: changing the emphasis of education management.....	71
Канавець М. В., Лихач Ю. Ю., Розвиток політичної освіти публічних службовців в умовах демократичного розвитку України.....	
Kanavets M. Lykhach Y. Development of political education of public servants in the conditions of democratic development of Ukraine.....	74
Капленко Г. Інноваційні технології навчання у освітніх закладах як сучасна вимога та умова освітнього процесу.....	
Kaplenko H. Innovative learning technologies in educational institutions as a modern requirement and condition of the educational process.....	79
Квасницька Р. Новітні технології в системі забезпечення відкритої освіти в сучасному інформаційному суспільстві.....	
Kvasnytska R. The latest technologies in the system of providing open education in the modern information society.....	83
Квеляшвілі І. Роль громадської експертизи у процесах модернізації митної справи....	
Kveliashvili I. The role of public expertise in the processes of modernization of customs....	88
Козюра І. Критичне мислення для публічного управління.....	
Koziura I. Critical thinking for public administration.....	92
Кривцова Н., Доннікова І. Критичне мислення: «Інформаційний канібалізм» або щастя освіченої людини.....	
Kryvtsova N. Donnikova I. Critical thinking: "Information cannibalism" or the happiness of an educated person.....	97
Куліш І. Академічне підприємництво як індикатор розкриття потенціалу території....	
Kulich I. Academic entrepreneurship as an indicator of the potential of the territory.....	102
Лунгу Л. Теоретичні питання формування критичного мислення майбутніх учителів...	
Lunhu L. Theoretical issues of formation of critical thinking of future teachers.....	105
Мацьків В., Щур І. Напрями покращення фінансове забезпечення розвитку аграрної сфери України.....	
Matskiv V., Shchur R. Directions for improving financial support for the development of the agricultural sector of Ukraine.....	109
Мельник В., Житар М. Основні тенденції розвитку вищої освіти України в контексті європейського вектору.....	
Melnyk V. Zhytar M. The main trends in the development of higher education in Ukraine in the context of the European vector.....	112
Мельничук Д. Розвиток інформаційного суспільства як пріоритет модернізації та результат функціонування вищої освіти.....	
Melnychuk D. Development of the information society as a priority of modernization and the result of the functioning of higher education.....	116
Навольська Н. Підвищення ефективності діяльності підприємств на засадах бенчмаркінг.....	
Navolska N. Improving the efficiency of enterprises on the basis of benchmarking.....	121
Некрашевич Т. Використання сучасних ігрових навчальних платформ у процесі вивчення мовних дисциплін у закладах вищої освіти.....	
Nekrashevych T. The use of modern game learning platforms in the process of studying language disciplines in higher education institutions.....	125
Рaczóski P., Slomka W. Особливості впровадження дистанційної форми навчання у закладах вищої освіти.....	
Raczóski P., Slomka W. Features of the introduction of distance learning in higher education	128

Казак Оксана, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економіки, Київський університет імені Бориса Грінченка

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В УКРАЇНІ

Ключовим елементом моделі розвинутої конкурентоспроможної країни та ефективним методом сприяння її економічному зростанню, творчості та інноваціям є підприємництво. Підприємницькі структури, що швидко розвиваються, необхідні для процвітання та соціального прогресу. Підприємці створюють цінності, використовуючи широке коло наявних потенційних можливостей, приймаючи на себе ризики, вирішуючи проблеми та вживаючи нестандартних заходів. Вони ризикують, створюючи та комерціалізуючи інноваційні технології у спосіб, який є неможливим для великих підприємств. Зачасту такі технології відкривають абсолютно нові ринки та сприяють трансформації галузей. Малий бізнес може швидко сприяти адаптації до нових тенденцій та реагуванню на кризи, такі, наприклад, як пандемія COVID-19. Їх швидка оборотність дає змогу користуватися більш широким колом можливостей для зростання та на стадії відтворення. А перші кроки стрімкого зростання забезпечують високу віддачу венчурному капіталу та ринкам капіталу.

Сучасні університети відіграють вирішальну роль у підтримці інновацій та підприємницької діяльності. Вони забезпечують умови, можливості та розвиток здібностей, які сприяють появі проривних ідей. У багатьох університетах існують ініціативи з підтримки розвитку нових ідей для подальшої практичне реалізації. Їх роль має суттєве значення у підтримці потоку угод, які створюють можливості для інвестування венчурного капіталу, що мобілізує зростання підприємницьких структур.

Поєднання традиційної наукової та освітньої (академічної) моделі навчального закладу з підприємницькою моделлю поведінки отримало назву «підприємницький університет». Така модель надає працівникам та студентам можливість займатися інноваційним підприємництвом, комерціалізуючи свої дослідження через активну взаємодію з регіональними органами влади, громадськими організаціями та промисловістю.

«Підприємницький університет» з'являється у дослідницькій літературі в 80-х роках [1]. Дане дослідження виявляє активізацію розвитку підприємницьких університетів у США та ЄС з 2000 по 2005 рр. Однак аналіз показує різноманітне тлумачення моделі підприємницького університету залежно від контексту, цілей, завдань та сфери діяльності.

Бертон Кларк, акцентуючи на інноваційній місії підприємницького університету, вдосконаленні внутрішньої організаційної архітектури та нових способах взаємодії з

ключовими зацікавленими сторонами, аналізує фінансову автономію підприємницьких університетів як важливий фактор для диверсифікації фінансування при збереженні державного фінансування НДДКР та створенні нового міждисциплінарного та навчального середовища [2].

Пізніше концепція підприємницького університету була трансформована в «університет третього покоління», який відображає успішну установу майбутнього [3]. Ця ідея була детально використана за допомогою гібридних організаційних форм, щоб знайти баланс відносин між підприємницьким університетом, бізнесом, промисловістю, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами [4].

В іншому дослідженні одним із головних висновків було стимулювання навичок студентів як найбільш корисних для розвитку підприємницького мислення [5]. Підприємницьке мислення фокусується на інноваціях у вищих навчальних закладах та в приватних фірмах. Таким чином підприємництво зміцнює університетське середовище, заохочуючи здобувати нові знання, яких вимагає ринок.

Йоганн Бронштейн та Маркус Рейхлен демонструють різницю в інтерпретації підприємницького університету різними авторами залежно від їх концентрації на дослідженнях, індустріалізації, сервітизації та комерціалізації [6]. Автори запропонували такі архетипи, як науково-дослідні, галузеві, інноваційні послуги та комерціалізація знань. Ця класифікація уточнює ідею того, як створити підприємницький університет чи університет третього покоління.

Опираючись на бачення та визначення підприємницького університету дослідниками, прийнятним формулюванням цього явища може бути наступне: підприємницький університет ... має здатність впроваджувати інновації, розпізнавати та створювати можливості, ризикувати та відповідати на виклики. Він продає свої послуги у галузі знань і є природним інкубатором, який підтримує своїх науковців, техніків та студентів у створенні нових підприємств.

Реформаційні зміни у вищій освіті України актуалізували питання створення підприємницьких університетів. Українські дослідники приділяють більше уваги впровадженню передових управлінських, експертних та дизайнерських рішень для комерціалізації університетських досліджень та розробок.

Виробництво нових знань та їх капіталізація безумовно актуальні для українських університетів. Критерій "Інноваційна діяльність університетів" був додатково включений до національної системи рейтингу вищих навчальних закладів [7], що підтвердило загострення потреб української економіки в інноваційному розвитку.

Цей критерій кількісно характеризується обсягом інвестицій, вкладених бізнесом у стартапи університетів.

В Україні з 1991 по 2018 рік кількість організацій, що проводять дослідження та розробки, зменшена з 1344 одиниць до 96 345, 8% з яких належать до державного сектору економіки, 39,0% – до підприємницького сектору, 15,2 % – до вищої освіти [8]. Це можна пояснити соціально-економічною ситуацією в країні, об'єднанням організацій для оптимізації їх зусиль, зменшенням фінансування науково-дослідних програм і не завжди актуальністю досліджень та розробок через недостатню комунікацію науково-дослідних організацій та бізнесу.

Рівень взаємної зацікавленості у триаді «ЗВО – бізнес – суспільство (держава)» у формуванні та підтримці довгострокових вигідних зв'язків може бути проілюстрована статистикою фінансування освіти. Згідно з даними Держкомстату, українські ЗВО отримували переважно державне фінансування (69,9%), що нижче середнього показника в ЄС (79%). Інвестиції українського бізнесу у вищу освіту надзвичайно низькі.

Державні та приватні видатки на вищу освіту номінально зросли в Україні протягом 2010-2017 років. Водночас показники цін 2010 року показують, що зростало переважно державне фінансування. Держава збільшила витрати на професійно-технічне навчання (+ 11%), коледжі та технікуми (+ 24%) та університети (+ 6%). Тоді як домогосподарства та бізнес збільшили витрати лише на післядипломну освіту (+ 12%) та скоротили витрати коледжів (-38%) та університетів (-34%). Негативні показники фінансування вищих навчальних закладів від бізнесу зумовлені не лише економічною ситуацією в країні, але й відсутністю (недостатністю) культури фінансування та відповідних механізмів.

Аналіз тенденцій в освіті України показує, що розвиток освітніх послуг на національному рівні фінансується з державного бюджету як залишок, освітня система дуже інертна і повільно відповідає на нові запити ринку праці. Дослідження Світового банку [9] показують, що роботодавці незадоволені рівнем підготовки, особливо практичними навичками, тоді як роботодавці не контактують із вищими навчальними закладами і не впливають на ситуацію (менше чверті українських компаній співпрацює з університетами).

Українська система освіти не повністю відповідає потребам економіки. Реформи для покращення ділового середовища та інвестиційної привабливості сприяли змінам, але це не забезпечило значного поліпшення якісних та кількісних характеристик розвитку підприємництва в Україні. Рішення може бути створення підприємницьких університетів.

Україна має великий людський потенціал, який характеризується значним рівнем охоплення вищою освітою на душу населення в країні, бажанням молодих людей здобути вищу освіту, готовністю до навчання протягом усього життя, а також стабільно зростаючою

якістю освітні послуги. Слід зазначити, що аналіз показників винахідницької діяльності університетів вказує на втричі більшу активність навчальних закладів порівняно з науково-дослідними організаціями. Це свідчить про високий рівень гнучкості навчальних закладів та високу реакцію на вимоги ринку. Високі показники винахідницької діяльності в найбільш економічно розвинутих регіонах України завдяки розвитку відповідної інфраструктури, як технопарки, інноваційні та стартап-центри, мережа бізнес-шкіл тощо.

Підприємницькі університети відповідають сучасним тенденціям розвитку освіти в Україні. Сучасні підприємницькі університети повинні подолати обмеження у галузі генерації знань. Потрібно не тільки провести фундаментальні дослідження, але й отримати знання, необхідні для бізнесу в даний час. Університет повинен вирішувати проблеми, які виходять за рамки існуючих академічних обмежень. На даний момент це одна з головних перешкод для формування підприємницьких університетів.

Стратегічною метою підприємницького університету є створення високопродуктивного культурного, освітнього, наукового та інноваційного середовища, яке забезпечує підготовку креативних професіоналів з підприємницькими навичками для різних сфер економіки. Це забезпечить реальний внесок у розвиток системи освіти України та суспільства в цілому.

Україна має значний потенціал для перетворення провідних університетів у університети підприємницької діяльності. Відповідні організаційні елементи вже широко поширені в Україні, такі як університетська експериментальна база, навчання підприємницькій діяльності (взаємодія з центрами зайнятості), взаємодія з бізнесом, інфраструктура для започаткування бізнесу (як стартапи, лабораторії, коворкінги тощо).

Основними перешкодами для формування та розвитку підприємницьких університетів в Україні є недосконалість законодавчої бази, що регулює функціонування підприємницьких університетів та їх структур; відсутність пріоритетів, цілей, завдань підприємницьких університетів та їх взаємозв'язку з навколишнім середовищем; інертність взаємодій у тріаді «суспільство – бізнес-освіта», незважаючи на взаємний інтерес та нагальну потребу у співпраці; низька ефективність інноваційних структур в університетах, обмежена прозорість та доступність інформації про результати їх діяльності, включаючи комерціалізацію досліджень.

Українські ВНЗ повинні пройти стадію усвідомлення переваг від ринкового продажу своїх інновацій. Держава повинна створити політичні та правові умови для наукової діяльності університетів з урахуванням соціальних вигод та наслідків, які отримує суспільство від розвитку вищої освіти. Тільки за таких умов ми можемо сподіватися на появу

університетів нового покоління як інноваційних конкурентних суб'єктів на світовому ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Rothaermel, F., Agung, S., Jiang, L., 2007. University entrepreneurship: a taxonomy of the literature. *Industrial and Corporate Change*, 16, 691–791.
2. Clark, B.R., 1998. *Creating entrepreneurial universities: organizational pathways of transformation*. International Association of Universities Press and Pergamon-Elsevier Science, Oxford, London and New York.
3. Wissema, J. G., 2009. *Towards the third generation university: managing the university in transition*. Edward Elgar, Cheltenham.
4. Etzkowitz, H., Ranga, M., 2010. A triple helix system for knowledge-based regional development: from 'spheres' to 'spaces'. 8th Triple Helix Conference, Madrid, pp. 20-22.
5. Urbano, D. and Guerrero, M., 2013. Entrepreneurial universities: socio-economic impacts of academic entrepreneurship in a European region. *Economic Development Quarterly*, 27, 40-55.
6. Bronstein, J. Reihlen, M., 2014. Entrepreneurial university archetypes: a meta-synthesis of case study literature. *Industry and Higher Education Issue on Entrepreneurial Universities*, August 2014, 3-32.
7. Financial Times Global Master in Management Ranking. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rankings.ft.com/businessschoolrankings/rankings> (дата звернення: 10.02.2021).
8. Human development report (2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/2018-update> (дата звернення: 10.02.2021).
9. Employer voices, employer demands, and implications for public skills development policy connecting the labor and education sectors (2016). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2016/02/29/090224b0841bf95f/1_0/Rendered/PDF/Employer0voice0nd0education0sectors.pdf (дата звернення: 09.02.2021).